

Aankoopfraude vanuit het buitenland: Alternatieven voor opsporing (2019).

J. Jansen, S. Westers, S. Twickler, W. Stol (NHL Stenden Hogeschool)
Politiekunde 99

Thema: 1.2 Cybercrime

Doelstelling

Het doel van het onderzoek is het verwerven van kennis over hoe aankoopfraude vanuit het buitenland kan worden bestreden ánders dan met opsporing, want vóóraf verstoren is beter dan achteraf opsporen van criminele activiteiten.

Onderzoeksvragen:

De centrale onderzoeksvraag luidt: Hoe kan internationale aankoopfraude worden bestreden, anders dan met opsporing?

Om de centrale onderzoeksvraag te beantwoorden zijn onderstaande deelvragen geformuleerd:

1. Uit welke stappen bestaan de crimescripts voor internationale aankoopfraude?
2. Welke partijen zijn betrokken bij de crimescripts en welke rol vervullen zij bij de
3. totstandkoming van het delict?
4. Welke handelingsstrategieën tegen internationale aankoopfraude kunnen worden geïdentificeerd, anders dan opsporing, en welke partijen kunnen daaraan uitvoering geven?
5. In hoeverre hebben de betrokken partijen een zorgplicht jegens potentiële slachtoffers?

Methoden van onderzoek

- analyse van meldingen van internationale aankoopfraude (dossieranalyse);
- interviews met slachtoffers van internationale aankoopfraude (reconstructie);
- interviews met experts/deskundigen op het gebied van (inter)nationale (aankoop) fraude en potentiële actoren in fraudebestrijding (expertinterviews);
- analyse van de zorgplicht van bij de crimescripts betrokken partijen (deskresearch).

Samenvatting

In dit onderzoek wordt gekeken naar verstoringmogelijkheden van online aankoopfraude vanuit het buitenland (hierna aankoopfraude). Bij aankoopfraude wordt door het slachtoffer geld overgemaakt naar het buitenland voor een product of dienst, zonder deze te ontvangen. Aankoopfraude is een lucratief verdienmodel voor oplichters door een lage pakkans en hoge winstmarge. Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te krijgen in deze specifieke vorm van fraude en daarmee inzicht te geven in bestrijdingsmogelijkheden, anders dan met opsporing. De centrale vraag van dit onderzoek luidt:

Hoe kan internationale aankoopfraude worden bestreden, anders dan met opsporing?

Om de crimescripts c.q. aanvalsstrategieën van aankoopfraude in kaart te brengen zijn 150 meldingen van het Landelijk Meldpunt Internetoplichting (LMIO) geanalyseerd.

Aanvullend zijn 20 semigestructureerde interviews afgenomen met slachtoffers. Dit was nodig om meer context en diepgang te geven aan de aanvalsstrategieën die zijn gedestilleerd uit de analyse van de meldingen. Bovendien kon daarmee inzichtelijk worden gemaakt welke partijen een rol spelen in aankoopfraude. Daarnaast zijn verstoringmogelijkheden van aankoopfraude geïdentificeerd aan de hand van interviews met 16 experts en een brainstormsessie met de klankbordgroep.

Tot slot is het juridische kader, afgebakend tot de zorgplicht van partijen die een rol spelen in de verschillende aanvalsstrategieën, in kaart gebracht middels deskresearch. In dit onderzoek worden vier aanvalsstrategieën onderscheiden:

- (1) het plaatsen van een advertentie;

- (2) het opzetten van een valse webshop;
- (3) het misbruiken van een account;
- (4) het reageren op een zoekadvertentie.

Voor de eerste – en tevens meest voorkomende – strategie plaatst de dader een advertentie online, bijvoorbeeld op Marktplaats. Zodra contact is gelegd met een slachtoffer wordt overeengekomen tot koop en laat de dader het slachtoffer geld overmaken naar het buitenland. De dader stuurt vervolgens geen product of dienst. Voor de tweede strategie lanceert de dader een valse webshop waar slachtoffers producten of diensten kunnen aanschaffen, om vervolgens niets te leveren. In de derde strategie misbruikt de dader een account of de naam van een bedrijf, bijvoorbeeld door deze te hacken of te spoofen. De dader misbruikt de betrouwbaarheid van het account om een product/dienst te verkopen zonder iets te leveren. Bij de vierde strategie reageert de dader op een zoekadvertentie van een slachtoffer. De dader biedt het gezochte product of de dienst aan en laat het slachtoffer geld overmaken naar het buitenland zonder te leveren. Het reageren op een zoekadvertentie is de minst voorkomende aanvalsstrategie in deze studie.

De geïdentificeerde verstoringsmogelijkheden van aankoopfraude zijn gekaderd volgens het raamwerk voor situationele criminaliteitspreventie. Uiteindelijk worden drie strategieën aangedragen die het meest kansrijk lijken om aankoopfraude te verstoren.

De eerste strategie is gericht op het weerbaarder maken van internetters. Hierbij wordt aanbevolen om in vervolgonderzoek de effectiviteit van digitale weerbaarheidsprogramma's te toetsen.

De tweede strategie richt zich op het versterken van controles. Voor deze strategie spelen enerzijds de partijen in het fraudeproces een belangrijke rol. Deze partijen moeten maatregelen nemen die betrekking hebben op preventieve controle van verkopers; waarbij handelingsmogelijkheden van fraudeurs onmogelijk worden gemaakt. Anderzijds is een rol weggelegd voor overheids- en/of brancheorganisaties en wordt ingezet op het invoeren van echtheidskenmerken. Het invoeren van echtheidskenmerken kan effectief zijn, omdat het bepaalde acties van fraudeurs moeilijker maakt en/of eerder aan het daglicht brengt. Ook kan het controle/toezicht door anderen stimuleren.

De derde strategie richt zich op het versterken van Europese samenwerking. Hierbij wordt bedoeld op een grensoverschrijdende, integrale aanpak in de vorm van het instellen van een Europees meldpunt en het versterken van Europese publiek-private samenwerking.

Proactieve verstorings- en preventiemogelijkheden moeten de geprefereerde methode zijn om fraude aan te pakken – boven opsporing – omdat het voorkomt dat grote aantallen mensen slachtoffer worden van fraude. Het is daarom belangrijk dat de politie – in samenwerking met partners c.q. betrokken partijen – voortdurend op zoek gaat naar mogelijkheden om daders en de aanvalsstrategieën die zij gebruiken te verstoren.

De drie gepresenteerde strategieën geven een handvat daarbij. Dit onderzoek biedt een reeks maatregelen die gebruikt kunnen worden om elk van die strategieën uit te werken bij de verstoring van online aankoopfraude vanuit het buitenland.